

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

KPI RESEARCH

อ่านงานวิจัยใน 4 หน้า

RS 4.65

หากมองว่าพรรคการเมืองควรจะมีอิสระให้มาก
ในการที่จะระดมทรัพยากรที่มาสสนับสนุนพรรค
ในการทำงานทางการเมือง และการใช้จ่ายนั้นควรให้
อิสระมากพอควรก็เป็นเรื่องที่จะต้องทำ

การเงินพรรคการเมืองไทย : ข้อมูลการสำรวจและข้อเสนอแนะ
รศ.ดร. อรรถสิทธิ์ พานแก้ว และนางณิชาภัทร อมรกุล
978-616-476-197-1
212 หน้า
สถาบันพระปกเกล้า
2564
นางณิชาภัทร อมรกุล
เกษณี ธนการศักดิ์

ชื่อเรื่อง
นักวิจัย
ISBN
จำนวนหน้า
จัดพิมพ์โดย
ปีที่พิมพ์
ผู้สรุป
ผู้ออกแบบ

หนังสือเรื่อง การเงินพรรคการเมืองไทย: ข้อมูลการสำรวจและข้อเสนอแนะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดและรูปแบบในการจัดการการเงินพรรคการเมืองในต่างประเทศและประเทศไทย และวิเคราะห์โครงสร้างและความท้าทายของการจัดการการเงินพรรคการเมืองในประเทศไทยในปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางสร้างความเข้มแข็งของระบบการเงินพรรคการเมือง

พัฒนาการการเงินของพรรคการเมืองในประเทศไทย

จุดที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการปฏิรูปการเงินพรรคการเมือง คือ ในยุคก่อน พ.ศ. 2541 เพราะพรรคการเมืองไทยอยู่ภายใต้การสนับสนุนโดยทหารมาตลอด ดังนั้น เพื่อให้พรรคการเมืองมีความเป็นพรรคมวลชนมากขึ้นนั้น จะต้องมีการทำกิจกรรมทางการเมือง

1. พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498

เป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับการกำหนดข้อจำกัดของรูปแบบกิจกรรมในพรรคการเมืองและในส่วนการเงินพรรคการเมืองนั้น จุดพิเศษคือกำหนดเพดานการบริจาคเฉพาะสมาชิกพรรคการเมืองเท่านั้น แต่คนนอกพรรคสามารถบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองเท่าใดก็ได้โดยไม่ต้องรายงาน

2. พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511

มีการเพิ่มการจำกัดกิจกรรมของพรรคการเมืองเพื่อให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐมากขึ้น แต่ไม่มีหลักการเกี่ยวข้องกับการเงินพรรคการเมืองมากนัก มีเพียงไม่ให้บริจาคให้กับพรรคการเมืองที่มาจากต่างประเทศ

3. พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517

กฎหมายฉบับนี้ได้ลดรูปแบบข้อจำกัดของโครงสร้างพรรคการเมือง และไม่ให้ข้าราชการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ยังไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับข้อจำกัดของการบริจาค

4. พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524

วัตถุประสงค์ในการสร้างให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและโปร่งใส มีการจำกัดรูปแบบกิจกรรมของพรรคการเมืองและกำหนดเรื่องการเงินพรรคการเมือง อีกทั้งยังกำหนดให้พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งอย่างน้อย 120 คน และหากพรรคใดไม่ได้เสียงในสภาต้องยุบพรรคการเมือง จึงทำให้เงินกลายเป็นตัวตัดสินหลักว่าใครจะได้รับการเลือกตั้ง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องหาปัจจัยที่สนับสนุนและใช้ในการบริหารงานภายในพรรค ดังนั้นจึงมีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองตามกฎหมายพรรคการเมืองในแต่ละยุค ดังนี้

5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

กฎหมายฉบับนี้ออกมาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในด้านการเงินได้ส่งเสริมให้มีการสร้างความโปร่งใสให้กับพรรคการเมือง ต้องการให้พึ่งพานายทุนใหญ่ลดลง โดยการเปิดเผยการบริจาคและบัญชีพรรคการเมือง

6. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

มีการแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2540 โดยให้ความสำคัญกับการเงินพรรคการเมือง รับเงินบริจาคจากภาษีประชาชน โดยหักจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคนละ 100 บาท เงินสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาพรรคการเมือง โดยให้พรรคการเมืองเสนอแผนงานโครงการที่ต้องการปฏิบัติ เพื่อรับเงินสนับสนุนตามที่กฎหมายบัญญัติ

7. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

วัตถุประสงค์หลักเพื่อให้พรรคการเมืองหยั่งรากลึกในสังคมการเมืองไทยผ่านกฎระเบียบข้อบังคับ ให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมกับการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองที่จะจัดตั้งใหม่ต้องมีเงินทุนประเดิมพรรคไม่น้อยกว่า 1,000,000 มีผู้ร่วมก่อตั้งไม่น้อยกว่า 50 คน และให้มีการจ่ายเงินค่าบำรุงพรรคทุกปี บุคคลทั่วไปสามารถบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองได้โดยสามารถนำลดหย่อนภาษีได้มากขึ้น

ความท้าทายของปัญหาการเงิน พรรคการเมืองในประเทศไทย

แบ่งออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1

การกำหนดเพดานบริจาคและลักษณะต้องห้าม (donation bans and limits) มีเป้าหมายในการลดการครอบงำของนายทุนพรรคการเมือง แต่กลับเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีการตั้งกฎระเบียบทางการเงินจำนวนมาก ซึ่งไม่อาจแก้ไขปัญหาการครอบงำพรรคการเมืองได้ จึงควรเน้นที่การสร้าง ความโปร่งใสทางการเงินมากกว่าการเพิ่มกฎระเบียบ และทำให้กฎระเบียบ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ควรจะเข้าใจธรรมชาติของพรรคการเมืองตั้ง ใหม่หรือพรรคขนาดเล็ก และควรช่วยให้พรรคการเมืองสามารถระดมทุน ได้ง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะการระดมทุนจากผู้สนับสนุนรายย่อย

มิติที่ 3

การสนับสนุนภาครัฐ พบว่า พรรคการเมืองยังต้องการการสนับสนุน จากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของ พรรคการเมือง โดยเพิ่มเงินสนับสนุนจากภาครัฐและขยายมิติการสนับสนุน จากภาครัฐ และควรจะมีการพิจารณาสัดส่วนของเงินกองทุนพัฒนา พรรคการเมืองเพื่อช่วยเหลือพรรคเล็กให้เติบโต การช่วยเหลือพรรคการเมือง ในรูปแบบอื่นๆ ทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี การลดข้อจำกัดและต้นทุนของ พรรคการเมือง เพื่อช่วยพรรคการเมืองขนาดเล็กประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ยังสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิติที่ 2

การกำหนดเพดานการใช้จ่ายและลักษณะต้องห้าม ซึ่งต้องการให้พรรคการเมือง ใช้จ่ายเงินด้วยความโปร่งใส พรรคเล็กและพรรคใหญ่ไม่ได้เปรียบหรือเสีย เปรียบกันมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง แต่ในทาง ปฏิบัติพรรคการเมืองยังคงสับสนกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ตั้งไว้ ลดโอกาสในการให้ พรรคการเมืองคิดพิจารณาถึงแนวทางในการกำหนดค่าใช้จ่ายของตนเอง อัน ทำให้ลดทอนความเข้มแข็งและความเป็นอิสระของพรรคการเมือง นอกจากนี้การ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดเพดานค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั่วไป ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎราจะทำให้ท้องถิ่นหรือท้องถิ่นที่มีความแตกต่าง กันในลักษณะของภูมิศาสตร์และลักษณะของประชากรทำงานลำบาก

มิติที่ 4

การรายงานทางการเงิน วัตถุประสงค์โดยดั้งเดิมของการรายงานทางการเงินนั้นคือ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านการจัดการทางการเงินที่ผิดปกติดังพรรคการเมืองได้ แต่ในทางปฏิบัติบางพรรคการเมืองกลับมีการรายงานทางการเงินที่ไม่ตรงกับ ความเป็นจริง เนื่องจากต้องการปกปิดการครอบงำของผู้สนับสนุนรายใหญ่ หรือการใช้จ่ายเงินที่ไม่ถูกต้อง การรายงานทางการเงินควรจะทำให้ง่าย มีการแนะนำการรายงานทางการเงินอันเป็นการช่วยอำนวยความสะดวก ให้กับพรรคการเมืองในการทำงานเชิงการเมืองการสนับสนุนความเข้มแข็ง ของพรรคการเมืองโดยการสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน

ในการเมือง การมีเงินหรือทรัพยากรในการจัดการ การเมืองไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มั่นคงให้พรรคการเมือง หรือหาเสียงเพื่อให้ได้ชัยชนะ ความสามารถในการหาทรัพยากรในส่วนนี้ได้มาก เป็นเรื่อง ที่เหมาะสม แต่หากวิธีของการได้มานั้นไม่ถูกต้อง หรือ สุ่มเสี่ยง ต่อผลกระทบในทางลบที่มีต่อพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร ในอนาคต หรือ การถูกครอบงำในการดำเนินงานจากผู้ให้ การสนับสนุนหรือหน่วยงานที่มาของทุนทางการเมืองก็จะไม่ใช่ เรื่องที่ดี หรือเรื่องที่น่ายินดี

ในมุมหนึ่ง หากมองว่าพรรคการเมืองควรจะมีอิสระ ให้มากในการที่จะระดมทรัพยากรที่มาจากนายทุนพรรค ในการทำงานทางการเมือง และการใช้นั้นควรให้อิสระมาก พอควรก็เป็นเรื่องที่ดีควรจะทำ แต่การดำเนินการทางการเมือง ของพรรคการเมืองโดยปราศจากการควบคุมดูแลก็เป็น เรื่องของความเสี่ยงของการคอร์รัปชันทั้งภายในพรรคและ ภายในระบบการเมืองของประเทศ

แน่นอนว่า ในประเทศไทย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในทางการเงินและการดำเนินการทางการเงินของพรรคการเมืองและ พรรคการเมืองได้ถูกกำหนดไว้อย่างรัดกุม ตั้งแต่การกำหนด

ที่มาของแหล่งรายได้ การใช้จ่ายและการบันทึกบัญชี นั้นก็ รวมถึงการบันทึกบัญชี การทำรายงานทางการเงิน และการ ชำระบัญชี ในเรื่องของโครงสร้างการทำงาน ได้มีการกำหนด ให้มีคณะกรรมการที่ต้องทำหน้าที่ในการรับผิดชอบในการ บริหารการเงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดที่พรรคการเมือง ได้รับในหลายหลายประเภท รวมทั้งการทำบัญชีรับและจ่าย เงินของพรรคให้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ต้องยอมรับว่า ด้วยเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติที่มีจำนวน มากอาจทำให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดสำหรับพรรคการเมือง เป็นเรื่องที่มีอุปสรรคทั้งความเข้าใจและการปฏิบัติการ และ ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้ออกคู่มือ การเงินและบัญชีของพรรคการเมือง ‘คู่มือการเงินและบัญชี ของพรรคการเมือง’ ความไม่ถูกต้องในการปฏิบัติตาม กฎและระเบียบทางการเงินของพรรคการเมืองยังมีความ คลาดเคลื่อนอยู่ ด้วยเหตุนี้ในงานวิจัยฉบับนี้จึงได้ออกแบบ แผ่นพับเพื่อให้พรรคการเมืองทำความเข้าใจ คู่มือการเงินและบัญชีของพรรคการเมือง ให้ทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

3 เรื่องการเงินพรรค ต้องมีเอกสารอะไรบ้าง

แบบ พ.ก. (ใบเสร็จ)
ที่ควรรู้ 8 แบบ

- 1) พ.ก. 6 = ทูบประเดิมตั้งพรรค
- 2) พ.ก. 9 = เงินค่าธรรมเนียม/ค่าบำรุงพรรค
- 3) พ.ก. 10 = เงินบริจาคช่วงการระดมทุน
- 4) พ.ก. 11 = บันทึกรายการบริจาค
- 5) พ.ก. 12 = เงินสด/ตัวเงิน
- 6) พ.ก. 13 = ทรัพย์สิน
- 7) พ.ก. 14 = บัญชีผู้บริจาคประเภทบุคคลธรรมดา
- 8) พ.ก. 14/1 = บัญชีผู้บริจาคประเภทนิติบุคคล

บัญชีของพรรคการเมือง
ที่ควรรู้ 8 บัญชี

- 1) บัญชีรายวันแสดงรายได้หรือรายรับ
- 2) บัญชีรายวันแสดงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย
- 3) บัญชีแสดงรายรับจากการบริจาค
- 4) บัญชีแยกประเภท
- 5) บัญชีแสดงสินทรัพย์
- 6) ทะเบียนครุภัณฑ์
- 7) บัญชีแสดงหนี้สิน
- 8) บัญชีรายวันทั่วไป

งบการเงินพรรค ที่ควรรู้ 3 บัญชี

- 1) งบแสดงฐานะทางการเงิน
- 2) งบรายได้และค่าใช้จ่าย
- 3) หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำนักบริหารการสนับสนุนของรัฐ

- หน่วยงานเกี่ยวกับกองทุนพัฒนาพรรคการเมือง โทร 02-1418184/8433/8437/8063
- การรายงานผลการดำเนินงานและระบบการเงินที่เกี่ยวข้องกับกองทุน (ฝ่ายติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมือง) โทร 02-1418449/8897/8955

4 ถ้าเรื่องนี้จะไปติดต่อใครได้ใน กกต.

สำนักกิจการพรรคการเมือง

- นายทะเบียนพรรคการเมือง (ฝ่ายกิจการพรรคการเมือง) โทร 02-1418464-5/8463/9848-5
- หน่วยงานตรวจสอบบัญชีและการเงินของพรรคการเมือง โทร 02-1418186/8646

4 เรื่องที่ต้องรู้ การเงินพรรคการเมือง

ข้อมูลจากงานวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนาระบบการเงินของพรรคการเมือง

1 เรื่องการเงินพรรคการเมือง จะต้องรู้อะไร จะเริ่มที่ไหน

กฎหมายและระเบียบที่ควรมีอยู่ในมือ 4 อย่าง

- 1) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560
- 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
- 3) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2563
- 4) คู่มือการเงินและบัญชีของพรรคการเมือง โดย กิจการพรรคการเมือง กกต.

จำนวนวันที่ควรรู้

- 3 วัน**
 - ทำบันทึกการบริจาคเงินสด (พ.ก. 11) ให้เสร็จ นับจากวันที่บริจาค
- 7 วัน**
 - ทำใบเสร็จให้ผู้บริจาคทุก ๆ ประเภทให้แล้วเสร็จ (พ.ก. 11-13) นับจากวันที่บริจาค
 - ส่งบันทึกการบริจาคพร้อมเงิน (เงินสด) ให้กับทางพรรคนับจากวันที่บริจาค
 - นำเงินสดจากการบริจาคเข้าบัญชีพรรค
 - หากมีผู้บริจาคในช่วงการเลือกตั้งเกิน 10,000 บาท ต้องแจ้ง กกต. นับจากวันที่บริจาค
 - แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองถึงเลขบัญชีและจำนวนเงินที่เปิด
- 15 วัน**
 - ทำหลักฐาน พ.ก. ต่าง ๆ และบันทึกการรายการต่าง ๆ ลงบัญชีให้เสร็จ หลังจากรายการนั้นเกิดขึ้น (เงินค่าธรรมเนียม เงินบำรุงพรรค เงินช้อนคืนและค่าบริการ เงินจากการระดมทุน และลงบัญชีการเงินทุกบัญชี) เพื่อรายงานนายทะเบียนพรรคการเมือง
 - หลังได้รับเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ให้พรรคออกใบเสร็จ พ.ก. 9 นับตั้งแต่ได้รับหนังสือแจ้งการโอนเงิน
- 30 วัน**
 - ส่งบัญชีและรายการการเงินให้ กกต. หลังจากจบกิจกรรมนั้น ๆ นับตั้งแต่วันประชุมใหญ่พรรค

2 เรื่องการเงิน ที่ต้องรู้

5 เรื่องที่ต้องทำสำหรับ
เรื่องการเงินของพรรค

★ รายได้พรรคการเมือง ที่สำคัญมี 7 เรื่อง ดังนี้

- 1) เงินทุนประเดิมจัดตั้งพรรค
- 2) เงินค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรค
- 3) เงินที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ
- 4) เงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดที่ได้จากการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรค
- 5) เงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดที่ได้จากการรับบริจาค
- 6) เงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง
- 7) ดอกผลและรายได้ที่เกิดจากเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของพรรคการเมือง

★ ค่าใช้จ่ายมี 3 ประเภท

- 1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง
- 2) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมือง
- 3) ค่าใช้จ่ายในการบริหารของพรรคการเมือง

★ การเงินและบัญชีพรรคการเมืองมี 4 บัญชีหลัก

- 1) บัญชีรายได้ รายรับ และรายจ่าย
- 2) บัญชีรายรับจากบริจาค
- 3) บัญชีแยกประเภท
- 4) บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน

★ การจัดงบประมาณหลังปิดบัญชี ต้องทำ 3 เรื่อง

- 1) งบแสดงฐานะทางการเงิน
- 2) งบรายได้และค่าใช้จ่ายพรรค
- 3) หมายเหตุประกอบงบการเงิน

★ หลังปิดบัญชีต้องทำ 2 สิ่ง ก่อนส่งให้ กกต.

- 1) ผู้สอบบัญชีที่มีใบอนุญาต รับรอง
- 2) ที่ประชุมใหญ่พรรค รับรอง

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
อ่านหนังสือออนไลน์

QR CODE
สนทนากับทีม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558